

การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี

Preparing teacher students of early childhood education of suan dusit
university for professional practicum at montessori centre

จุฬินทิพา นพคุณ*

บทคัดย่อ

การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษา สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ทำให้นักศึกษาได้เตรียมความพร้อมก่อนจะฝึกปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา
ในชั้นปีที่ 5 และได้นำความรู้ที่เรียนมาใช้ในการสถานการณ์จริง นักศึกษาที่เตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์
การเรียนรู้มอนเตสซอรีครั้งนี้ ประกอบด้วย นักศึกษาจำนวน 2 คน นักศึกษาได้เรียนรู้บริบทขององค์กร และได้
รับประสบการณ์ที่หลากหลายในการสอนมอนเตสซอรีแต่จากข้อสังเกต พบว่า นักศึกษามีข้อจำกัดในการสาธิต
สื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีในกลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ ข้อจำกัดในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน
และข้อจำกัดในการใช้ภาษาอังกฤษในการสอนแบบมอนเตสซอรี ดังนั้นในอนาคตอาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่
เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีควรบูรณาการวิชาภาษาอังกฤษผ่านการจัดกิจกรรมในชั้นเรียน และให้
นักศึกษาตระหนักถึงความรู้ บุคลิกภาพ และการใช้ภาษาอังกฤษเป็นสำคัญ

Abstract

Preparing fourth-year teacher students of Early Childhood Education of SuanDusit
University for professional practicum in the second semester is a way to prepare teacher students
before their professional practicum at an educational institution in their fifth year. In doing so, they
would be able to apply the experience in real professional practicum. The teacher students in this
study at Montessori Centre consisted of two students who learned the context of the institution and
received a variety of experience in teaching the Montessori method. According to the observation,
the teacher students were limited in demonstrating Montessori materials in terms of sensorial and
academic aspects, using English in daily life, and using English for Montessori teaching. Therefore,
instructors who are responsible for teaching any subjects relating to Montessori method should
integrate English into classroom activities. Moreover, they should raise teacher students' awareness
of knowledge, personality, and using English.

* อาจารย์ ดร. สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

บทนำ

“ครูปฐมวัย” หมายถึงครูผู้ดูแลเด็กเล็กอายุแรกเกิดถึง 6 ปี ที่จะต้องเป็นผู้ช่วยเหลือเด็กให้การอบรมให้อิสระภาพ ระวังความปลอดภัย เลี้ยงดู ส่งเสริมความเจริญเติบโตด้านต่างๆ ฯลฯ (เบญจา แสงมลิ, 2545: 26) ในการเตรียมความพร้อมนักศึกษาของสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตให้ไปเป็นครูปฐมวัยในอนาคตนั้นนักศึกษาจะต้องเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 เพื่อให้มีความพร้อมก่อนการฝึกปฏิบัติงานสอนในสถานศึกษาในชั้นปีที่ 5 การที่นักศึกษาได้มีโอกาสเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีนับเป็นประสบการณ์ที่สำคัญ เนื่องจากแนวคิดการสอนแบบมอนเตสซอรีเป็นแนวคิดที่ทั่วโลกให้การยอมรับ ผู้ริเริ่มคือ ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี แพทย์หญิงชาวอิตาลี แนวคิดนี้มีมานานกว่าหนึ่งร้อยปีแล้วแต่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังที่จอร์จ ฟูลพาร์ (2558 : 1) ได้กล่าวว่า “แนวคิดของมอนเตสซอรีเป็นแนวคิดหนึ่งที่ทำให้ความสำคัญแก่เด็ก โดยพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาจากพื้นฐานปรัชญาและหลักการของผู้ใหญ่ที่ต้องการให้การยอมรับนับถือเด็กในสภาพความเป็นจริงของเด็ก จัดการศึกษาให้เด็กอย่างที่ได้ต้องการไม่ใช่ตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ จากจิตที่ซึมซับได้ของเด็ก ได้นำมาใช้ในการสาธิตการสอนให้แก่เด็ก เด็กได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเองอย่างอิสระจากสิ่งแวดล้อมที่จัดไว้อย่างมีจุดมุ่งหมาย” ซึ่งการให้อิสระกับเด็กนั้นจะช่วยส่งเสริมความเป็นตัวของตัวตนเองให้กับเด็ก ส่งเสริมสมาธิ ความมีระเบียบวินัย ช่วยส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาผ่านการปฏิบัติสื่อกิจกรรมของมอนเตสซอรี 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการปัจจุบันประเทศไทยได้นำแนวคิดนี้มาใช้อย่างแพร่หลายทั้งในโรงเรียนอนุบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ฯลฯ ดังนั้นการนำนักศึกษาเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี

จะทำให้ให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ตรงในการเรียนรู้ ได้เห็นกระบวนการ วิธีการสอนแบบมอนเตสซอรี จากครูพี่เลี้ยงที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความสำคัญในการสอนมอนเตสซอรีให้กับเด็กปฐมวัยต่อไปในอนาคต

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นกระบวนการที่ทำให้ให้นักศึกษาครูได้ทำการฝึกประสบการณ์สอน ซึ่งเป็นการเตรียมความพร้อมก่อนสำเร็จการศึกษา เพื่อไปปฏิบัติงานวิชาชีพครูในอนาคต ดังที่สุวรรีย์เพียรเพชรเลิศ (2553: 21) ได้กล่าวว่า “คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ริเริ่มนำคำว่า “ประสบการณ์วิชาชีพ” มาใช้ตั้งแต่ปีการศึกษา 2518 เป็นคำที่ตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Professional experience หมายถึง ประสบการณ์ทั้งมวลที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับนักเรียน นักศึกษา และบุคคลในระดับหรือกลุ่มต่างๆ ภายในและภายนอกโรงเรียน รวมถึงการได้รับโอกาสที่ให้การสังเกตการเรียนการสอน ร่วมมือทำงานฝึกทำการสอน และกิจกรรมอื่นๆ อันจะเสริมสร้างให้ผู้ที่เป็นครูเกิดการเรียนรู้และมีความเข้าใจเกี่ยวกับแนวความคิดพื้นฐาน ตลอดจนหลักการต่างๆ ที่จำเป็นต่อกระบวนการเรียนการสอน” ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาที่เพิ่มเติมชัย (2546: 16) ที่ได้กล่าวว่า “การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู หมายถึง การจัดประสบการณ์ตรงให้กับนิสิตนักศึกษาได้ มีการเรียนรู้ และมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติซึ่งถือว่าการให้ความรู้โดยผ่านกระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนี้จะเป็นการฝึกปฏิบัติงานสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูได้ดีเกิดความมั่นใจและนำไปสู่ ความสำเร็จในอาชีพ มีจิตวิญญาณของความเป็นครู”

ความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในกระบวนการการผลิตครู เนื่องจากเป็นกระบวนการที่ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์

ตรงในการสอนซึ่งจะทำให้ นักศึกษามีความมั่นใจ ในการปฏิบัติการสอนในอนาคตมากยิ่งขึ้น ดังที่เรณูรัชต์ ประสิทธิเกตุ (2556: 9) ที่ได้กล่าวว่า “การฝึก ประสบการณ์วิชาชีพครูเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ประการหนึ่งของการผลิตครูจากกล่าวได้ว่าไม่มี ประสบการณ์ใดหรือวิชาใดจะพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณสมบัติเป็นครูที่ดีได้เท่ากับการฝึกประสบการณ์ วิชาชีพ เพราะการฝึกประสบการณ์วิชาชีพเป็นการเปิด โอกาสให้นิสิต นักศึกษาครู ได้นำความรู้ทางทฤษฎีไป ปฏิบัติจริงและได้พัฒนาทักษะการสอนของตนเอง ตลอดจนได้ฝึกความรับผิดชอบต่อนหน้าที่จะต้อง ปฏิบัติในสถาบันการฝึกหัดครูทุกแห่ง จึงได้จัดให้นิสิต นักศึกษาได้ฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนที่เรียกว่า “การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู” (Field experiences) เพื่อให้นิสิต นักศึกษาจะได้นำความรู้ที่เรียนมา ประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ที่จะพัฒนาทักษะ การสอนต่าง ๆ เป็นการผสมผสานระหว่างทฤษฎีกับ การปฏิบัติ และยังให้นิสิต นักศึกษาได้มีโอกาส พิจารณาความสามารถในการฝึกปฏิบัติงานสอน ของตนเองที่จะพัฒนาเทคนิคทักษะการสอนต่าง ๆ ให้ได้ ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้” ซึ่งหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู (2530: 4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญ ของกระบวนการเรียนการสอนวิชาประสบการณ์ วิชาชีพครู ดังนี้

1. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครูมีความ มั่นใจ มีความคุ้นเคย และมีการพัฒนาตนให้เข้ากับการปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูได้อย่างรวดเร็ว
2. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครูได้ฝึก ปฏิบัติควบคู่กับการเรียนภาคทฤษฎี ทั้งในด้านเนื้อหา สาร และเทคนิควิธีการต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลาจนเกิด ความเข้าใจและความคล่องตัวในการปฏิบัติงานใน หน้าที่ของครู หรืออาจกล่าวได้ว่าเรียนรู้จากการกระทำ
3. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครูได้ฝึก ปฏิบัติทั้งในส่วนของรายวิชาในกลุ่มวิชาชีพครู และใน ส่วนที่ปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูโดยตรงอย่าง

สม่ำเสมอจนเกิดความคุ้นเคย

4. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครูได้ฝึก ปฏิบัติในกิจกรรมที่เสริมสร้างให้เกิดความรัก และความศรัทธาในวิชาชีพครู รวมทั้งเสริมสร้าง คุณลักษณะของความเป็นครู ซึ่งจะได้ยึดเป็นหลัก ในการปฏิบัติหน้าที่ให้ถูกต้อง และเป็นแบบอย่างที่ดี
5. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครู ได้พัฒนาตนเองไปทีละน้อย จากการฝึกปฏิบัติใน สถานการณ์จริงและในสถานการณ์จำลอง จนเกิด ความมั่นใจในตนเองที่จะไปปฏิบัติงานในหน้าที่ของครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. เป็นการช่วยให้นิสิต นักศึกษาครู ได้พัฒนาตนเองและฝึกปฏิบัติงานในหน้าที่ของครูกับ หน่วยงานผู้ใช้ครูโดยตรง จึงทำให้เกิดการประสาน สัมพันธ์ในการผลิตครูได้ทันกับงานของผู้ใช้ครูได้อย่างดี

การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

จากแบบรายงานการเตรียมฝึกประสบการณ์ วิชาชีพของนักศึกษาสาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2560: 1-2) ได้อธิบายว่า การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู (Practicum) ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขา วิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้นักศึกษา ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อให้นักศึกษาเชื่อมโยงการเรียนรู้ จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ
2. เพื่อให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติการ ในสถานการณ์จริงและต่อเนื่อง
3. เพื่อพัฒนาสมรรถภาพความเป็นครู ของนักศึกษาให้หลากหลายพร้อมที่จะปฏิบัติงานสอน ในสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป

4. เพื่อประสานงานกับหน่วยงานผู้ใช้ครูให้
ได้ครูรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ

นอกจากนั้นจากแบบรายงานการเตรียมฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาสาขาการศึกษา
ปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต (หลักสูตรศึกษาศาสตร
บัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2560:
1-2) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า “ในการเตรียมฝึก
ประสบการณ์วิชาชีพครูนักศึกษาต้องเรียนภาคทฤษฎี
และฝึกปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 150 ชั่วโมงและต้อง
ศึกษาเกี่ยวกับสาระต่อไปนี้ สภาพทั่วไปของสถาน
ศึกษา การเรียนรู้วัฒนธรรมและการสื่อสารในองค์กร
ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการความรู้ การประกัน
คุณภาพการศึกษา การสังเกตการปฏิบัติการสอนและ
บริหารงานในสถานศึกษาการบริหารหลักสูตรและงาน
วิชาการของสถานศึกษาเพื่อนำไปปฏิบัติใน
สถานการณ์จริง แผนงานวิชาการ ระบบการสนับสนุน
งานวิชาการ ระบบการจัดการเรียนการสอน สื่อ
และแหล่งการเรียนรู้การประเมินผลของสถานศึกษา
การจัดทำแฟ้มสะสมผลงานสำหรับครู การฝึกงาน
ธุรการในชั้นเรียน การจัดทำระบบสารสนเทศเพื่อ
การบริหารและทำเอกสารประกันคุณภาพของโรงเรียน”

ที่ผ่านมามีหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตได้
นำนักศึกษาเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
ในโรงเรียนอนุบาลเครือข่ายที่ใช้แนวคิดอื่น ๆ ในการ
จัดการเรียนการสอนแต่ไม่เคยมีการนำนักศึกษาเตรียม
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับ
อนุบาลที่ใช้แนวคิดมอนเตสซอรี เนื่องจากไม่เคย
มีการเปิดสอนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบ
มอนเตสซอรีมาก่อน

ต่อมาในปีพุทธศักราช 2560 อธิการบดี
ของมหาวิทยาลัยสวนดุสิตรองศาสตราจารย์ ดร.ศิริจรรย์
ผลพันธุ์ ได้มีนโยบายให้นำหลักการ แนวคิด ทฤษฎี
วิธีการสอนแบบมอนเตสซอรีมาสอนนักศึกษาดังนั้น
หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษา

ปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตจึงได้เริ่มเปิดสอน
รายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับ
นักศึกษาชั้นปีที่ 4 และเมื่อนักศึกษาได้เรียนในรายวิชา
แล้วจึงสามารถเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
สถานศึกษาระดับอนุบาลที่ใช้แนวคิดมอนเตสซอรีได้
ซึ่งในครั้งนี้มีนักศึกษาจำนวน 2 คนที่มีความประสงค์
จะเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้
ตามแนวคิดมอนเตสซอรี

การสอนแบบมอนเตสซอรี

การสอนแบบมอนเตสซอรีเป็นแนวคิดได้รับ
การยอมรับอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเป็นแนวคิดที่เปิด
โอกาสให้เด็กได้มีอิสรภาพ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเอง
ต้องการอย่างแท้จริง ดังที่จอร์จ ฟูลพัตน์(2558 :
78-79) ได้กล่าวว่า

“การสอนแบบมอนเตสซอรีเป็นการสอนรูปแบบ
หนึ่งที่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ผู้คิดค้นการสอนวิธีนี้
คือ ดร.มาเรีย มอนเตสซอรี แพทย์หญิงชาวอิตาลี
โดยเน้นว่า “มือ” คือเครื่องมือการเรียนรู้ที่สำคัญของเด็ก
เมื่อมือของเด็กได้จับต้องบางสิ่งบางอย่าง เช่น บิด-หมุน
แล้ว สมองจะทำหน้าที่ตอบสนองได้ การสอน
ตามแนวคิดของมอนเตสซอรีได้มีการนำไปสู่การปฏิบัติ
ตั้งแต่ปี ค.ศ.1898 สำหรับเด็กที่ต้องการความ
ช่วยเหลือเป็นพิเศษ และได้นำมาเริ่มทดลองใช้กับเด็กปกติ
ในปี ค.ศ.1900 การสอนประสบความสำเร็จในปี ค.ศ.
1907 และได้เริ่มมีการเผยแพร่แนวคิดนี้ไปทั่วโลก
ผลของการนำแนวคิดของมอนเตสซอรีไปปฏิบัติทั้งใน
ต่างประเทศและประเทศไทย รวมถึงงานวิจัยต่าง ๆ
สะท้อนให้เห็นว่าแนวคิดนี้ทำให้เด็กมีอิสระในความคิด
ได้สำรวจค้นหาในการทำงานที่ตนเองสนใจ ได้เติบโต
ไปตามศักยภาพของแต่ละคนโดยไม่ถูกเปรียบเทียบ
ทำให้มีสมาธิ มีวินัยในตนเอง รู้จักการแก้ไขข้อบกพร่อง
ด้วยตนเองในการเรียนรู้ โดยครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะ
จึงทำให้เด็กมีความสุขในการเรียนรู้”

จุดมุ่งหมายของการสอนแบบมอนเตสซอรี

จุดมุ่งหมายของการสอนแบบมอนเตสซอรีนั้นเพื่อต้องการพัฒนาให้เด็กมีอิสระในการเรียนรู้ มีความรับผิดชอบ มีสมาธิ รู้จักแก้ปัญหาด้วยตนเอง และมีพัฒนาการที่ดี ดังที่จิระพันธุ์ พูลพัฒน์ (2558 : 3-4) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. พัฒนาการการเรียนรู้ในการทำงานด้วยตนเอง โดยมีความรับผิดชอบในการที่จะควบคุมตนเองให้ทำงานได้สำเร็จ

2. พัฒนาการด้านสังคม โดยการเรียนรู้ในการมีชีวิตสังคมที่แท้จริงในห้องเรียน รับประทานอาหารและหน้าที่ในการเป็นสมาชิกของกลุ่ม รู้จักที่จะช่วยในการดูแลสิ่งแวดล้อม ทักษะทางสังคมจะได้รับการพัฒนาตามวัยและมีวินัยในตนเอง

3. พัฒนาการทางด้านอารมณ์ ด้วยการเป็นผู้มีจิตใจที่สงบ มีสมาธิในการทำงาน รู้จักควบคุมในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จักการรอคอยโอกาสของตนเอง มีอารมณ์ที่เหมาะสม

4. พัฒนาการทางด้านสติปัญญา ด้วยการรู้จักแยกแยะ มีความคิดริเริ่ม รู้จักตัดสินใจและแก้ปัญหา เลือกได้อย่างอิสระ

5. พัฒนาการด้านร่างกาย ทักษะกลไก จะได้รับการดูแลและพัฒนาทั้งกล้ามเนื้อย่อยกล้ามเนื้อใหญ่ และสมดุลของร่างกาย รวมถึงการดูแลและวัฏจักรสุขภาพร่างกายเจริญเติบโตอย่างถูกสุขลักษณะและมีสุขนิสัยที่ดีในการทำกิจวัตรประจำวัน

หลักสูตรการสอนแบบมอนเตสซอรี

หลักสูตรการสอนแบบมอนเตสซอรีแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มสาระ เริ่มต้นจากง่ายไปหายาก ดังที่จิระพันธุ์ พูลพัฒน์(2558 : 5-7) ได้กล่าวไว้ ดังนี้

1. กลุ่มประสบการณ์ชีวิต (Practical Life)

เป็นกลุ่มวิชาที่มุ่งให้เด็กได้ฝึกหัดในการดูแลตนเอง (Care of Life) ในการดูแลและควบคุมสิ่งแวดล้อม (Control of Environment) และพัฒนาการ

ทักษะทางสังคม (Development of Social Skill) จุดประสงค์ของการทำงานกับอุปกรณ์ต่าง ๆ ในกลุ่มวิชานี้เพื่อให้เด็กได้พัฒนาความเป็นอิสระ มีสมาธิ มีการประสานสัมพันธ์ที่ดีระหว่างมือกับตามีความเชื่อมั่นในตนเองและยอมรับนับถือตนเอง มีความตระหนักรู้ทางด้านสังคม สร้างความมีระเบียบในห้องเรียน และสติปัญญาได้รับการพัฒนาไปพร้อมกัน อุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิต เช่น ชุดเครื่องแต่งกาย การเทแห้ง เทน้ำ พับผ้า ฯลฯ เพื่อช่วยให้เด็กได้รู้จักดูแลตนเอง การกวาดขยะ การเช็ด การรดน้ำต้นไม้ ฯลฯ เพื่อให้เด็กได้รู้จักดูแลและควบคุมสิ่งแวดล้อม การรู้จักมารยาททางสังคม การกล่าวคำทักทาย การเชื่อเชิญ เคารพ ข้อตกลง การจัดโต๊ะบริการของว่าง อาหาร ฯลฯ เป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาทักษะทางสังคมให้แก่เด็ก

2. กลุ่มประสาทสัมผัส (Sensorial Education)

เป็นกลุ่มวิชาที่จะช่วยให้เด็กได้พัฒนาทางด้านประสาทสัมผัสทั้งห้าและให้เด็กได้แนวคิดใหม่จากการที่ได้มีประสบการณ์และได้ฝึกหัด ช่วยให้เด็กเป็นคนที่มีความละเอียดลออในการสังเกต แยกแยะมองเห็นวิธีการทำงานที่เป็นระบบ มีลำดับขั้นตอนและรู้จักที่จะควบคุมความผิดพลาดในการทำงาน รวมทั้งแก้ไขข้อบกพร่องด้วยตนเอง เด็กจะมีโอกาสได้คิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่จากอุปกรณ์ต่างๆที่ได้จัดไว้ให้ การทำงานจะช่วยสร้างวินัยในตนเองให้เกิดขึ้น กล้ามเนื้อได้รับการพัฒนา และกลุ่มวิชานี้ช่วยวางพื้นฐานสำหรับการศึกษาต่อไปของเด็กในด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน วิทยาศาสตร์ ดนตรี ฯลฯ อุปกรณ์ในกลุ่มประสาทสัมผัส เช่น ทรงกระบอกมีลูก หอคอยสี่เหลี่ยม บันไดสีน้ำตาล ฯลฯ ช่วยให้เด็กรับรู้เกี่ยวกับมิติ ควบคุมการเรียงลำดับ ได้ภาพที่สัมพันธ์กับคณิตศาสตร์ ช่วยพัฒนากล้ามเนื้อย่อย เพื่อช่วยในการควบคุมการจับดินสอดต่อไป กล้องเสียงที่เด็กได้เขย่ากระบอกที่ละคู่แล้วจับคู่กระบอกที่ต่างสีกันแต่มีเสียงเหมือนกัน ช่วยพัฒนาทักษะการฟัง และช่วยในการพัฒนา

ประสบการณ์ในการจับคู่ รูปทรงเรขาคณิตที่ช่วยให้
เด็กได้คุ้นเคยกับรูปทรงต่างๆ รู้จักชื่อ และตระหนักถึง
รูปทรงที่มีอยู่ในสิ่งแวดล้อม

3. กลุ่มวิชาการ (Academic)

เป็นกลุ่มที่ครอบคลุมวิชาการต่างๆ ที่จะ
เป็นพื้นฐานในการเรียนต่อไปทั้งคณิตศาสตร์ ภาษา
วิทยาศาสตร์ ฯลฯ กลุ่มวิชานี้มุ่งหวังให้เด็กมี
ประสบการณ์พื้นฐานของการนับ จากรูปธรรมไปสู่
นามธรรม รู้จักจำนวนการบวกการลบ ไปตามลำดับ
ของการเรียนรู้ตามวัย ให้เด็กได้มีประสบการณ์ทาง
ด้านภาษา การเตรียมความพร้อมในการอ่านการเขียน
โดยให้สัมพันธ์กันทั้ง 4 ทักษะ ให้เด็กได้มีโอกาสเรียน
รู้วิทยาศาสตร์จากสิ่งแวดล้อม ได้ดูแลสัตว์เลี้ยง พืชผัก
จัดสภาพให้เด็กได้เรียนรู้วัฒนธรรมของตนเอง รู้จัก
สภาพภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ อุปกรณ์ในกลุ่ม
วิชาการ เช่น แขนงไม้สีแดง เพื่อให้เด็กได้นับ 1 ไปถึง
10 รวมทั้งให้ตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างจำนวน
เช่น 2 มากกว่า 1 อยู่ 1 ทราบลำดับของตัวเลขจาก 1-10
แผ่นภาพโลหะ 10 แผ่น ที่มีรูปเรขาคณิตในกรอบที่
แตกต่างกัน เพื่อเป็นการเตรียมเด็กสำหรับการจับดินสอให้
ถูกต้องและมีผลทางอ้อมทางศิลปะในการพัฒนารูป
แบบและการระบายสี บัตรตัวเลขและบัตรตัวอักษร
กระดาษทรายเพื่อให้เด็กได้รู้จักสังเกตตัวเลข ตัวอักษร
ออกเสียงได้ถูกต้อง และการเตรียมเด็กสำหรับการ
เขียน ลูกโลกที่แสดงพื้นดิน พื้นน้ำ ทวีป ประเทศ
ล้วนแต่ช่วยให้เด็กได้เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์รอบตัว
การจัดบริเวณให้เด็กได้ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ช่วยให้เด็กรู้จัก
การสังเกตการเจริญเติบโตของสิ่งมีชีวิต รู้จักการดูแล
รักษาให้ดำรงชีวิตอยู่ได้ ทำให้เกิดความรับผิดชอบต่อ
หน้าที่ในการดูแลสวนเช่นเดียวกับการดูแลในห้องเรียน

ขั้นตอนการสอนแบบมอนเตสซอรี

การสอนแบบมอนเตสซอรีนั้นบทบาทครูเป็น
สิ่งสำคัญ เนื่องจากครูจะเป็นผู้จัดเตรียมสภาพ
แวดล้อมและสาธิตสื่ออุปกรณ์การสอนให้กับเด็ก ดังที่

คำแก้ว ไกรสรพงษ์(2544: 38-41) ได้กล่าวว่า หน้าที่
หลักของผู้ใหญ่คือจัดเตรียมสภาพแวดล้อมทั้งอุปกรณ์
และสถานที่ แนะนำและสาธิตการใช้อุปกรณ์ เพื่อให้
เด็กได้รู้จักอุปกรณ์และวัตถุประสงค์รวมทั้งวิธีการใช้
ให้อิสระเด็กในการปฏิบัติอุปกรณ์และ หรือการปฏิบัติ
ซ้ำตามความต้องการ และได้กล่าวถึงขั้นตอนการสอน
แบบมอนเตสซอรีดังนี้

ขั้นที่ 1 ชักจูงให้เด็กปฏิบัติกิจกรรม

ขั้นที่ 2 พาเด็กไปที่ชั้นวางอุปกรณ์แล้ว
บอกชื่ออุปกรณ์ที่จะสาธิตให้เด็กรู้จัก “นี่คือ.....”

ขั้นที่ 3 สาธิตการใช้อุปกรณ์ ด้วยวิธีที่ถูก
ต้อง แล้วพาเด็กไปยังที่ๆจะสาธิตโดยอาจเป็นโต๊ะหรือ
เสื่อ (กรณีเป็นเสื่อต้องปูเสื่อก่อน)

ขั้นที่ 4 วางอุปกรณ์ไว้ด้านหน้าเด็กแล้วนั่ง
ลงข้างๆ เด็ก โดยเลือกนั่งด้านมือที่เด็กถนัด เช่น
หากเด็กถนัดขวาให้นั่งด้านขวาของเด็ก

ขั้นที่ 5 สาธิตการใช้ อุปกรณ์ซ้ำๆ
และชัดเจน โดยให้การเคลื่อนไหวของมือมีความ
นุ่มนวลในการหยิบจับอุปกรณ์และหลีกเลี่ยงการ
เคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น ใช้คำพูดให้น้อยที่สุด

ขั้นที่ 6 ให้เด็กลองปฏิบัติดูบ้าง

ขั้นที่ 7 เมื่อเด็กปฏิบัติเรียบร้อยแล้วให้ถาม
เด็กว่าอยากจะปฏิบัติซ้ำหรือไม่ ถ้าไม่ ให้พาเด็กนำ
อุปกรณ์ไปเก็บไว้ที่ชั้นตามเดิม พร้อมบอกเด็กว่าหาก
เด็กต้องการจะปฏิบัติอุปกรณ์ชิ้นนั้นอีกเมื่อไรก็ให้มา
นำออกไปปฏิบัติได้เอง โดยอธิบายให้เด็กรู้ว่าอุปกรณ์
ดังกล่าวจะอยู่ในชั้นนั้นเสมอและทุกครั้ง เมื่อเด็ก
ปฏิบัติเสร็จให้นำมาเก็บไว้ที่เดิมเพื่อเพื่อนคนอื่น ๆ
สามารถนำไปปฏิบัติได้

บริบทในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี

ปัจจุบันสถานศึกษาระดับอนุบาลใน
ประเทศไทยที่นำหลักการ แนวคิดการสอนแบบ
มอนเตสซอรีมาใช้ นั้นมีหลากหลายแห่ง
เช่น โรงเรียนรัฐบาล ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนเอกชน

โรงเรียนนานาชาติ ฯลฯ ในครั้งนี้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ได้นำนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2560 จำนวน 2 คนเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อสังเกตการสอนและทดลองสอนใน “ศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี” (GreenTech Montessori Community Centre) จากแบบรายงานการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพของเพชรลดา ชนะบุญ (2560 :8) นักศึกษาชั้นปีที่ 4 สาขาวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต นักศึกษาที่เตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพที่ศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีแห่งนี้สามารถสรุปได้ว่า “ศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีแห่งนี้ใช้หลักสูตรการสอนแบบมอนเตสซอรีทั้งหมด กำหนดเนื้อหาการเรียนการสอนเป็นรายสัปดาห์ และเป็นรายบุคคลมีบริบทที่เป็นนานาชาติ ครู เด็ก และผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นชาวต่างชาติใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร รับเด็กอายุระหว่าง 1- 6 ปี เรียนแบบคละอายุ เด็ก ๆ จะมาเรียนตามวันและเวลาที่ผู้ปกครองสมัครไว้ตามความสะดวก การเรียนการสอนใช้เวลาครึ่งวันในช่วงเช้า อาครเรียนมี 2 ชั้นมีสนามหญ้าและสนามเด็กเล่นนอกห้องเรียน ห้องเรียนมอนเตสซอรีประกอบด้วยห้องเรียนสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และห้องเรียนสำหรับเด็กอายุ 3 ปีขึ้นไป ภายในห้องเรียนมีสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีครบทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มประสบการณ์ชีวิตกลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ ที่เด็กสามารถเรียนได้ตามความต้องการตามความสามารถของแต่ละคน นอกจากนั้นยังมีห้องโถงใหญ่ ห้องน้ำ ห้องครัว ห้องสำนักงาน ห้องวิทยาศาสตร์ และห้องว่างสำหรับทำกิจกรรมอื่นๆ”

นอกจากนั้นจากการสังเกตของผู้เขียน พบว่า ศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีแห่งนี้เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสนใจตามความต้องการของตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญครูทุกท่านได้

รับประกาศนียบัตรการสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรีจากสถาบันการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองและมีมาตรฐานจากต่างประเทศครูจะสาธิตสื่ออุปกรณ์อย่างเป็นลำดับขั้นตอนซ้ำๆ เพื่อให้เด็กได้สังเกต ขณะที่ครูสาธิตสื่ออุปกรณ์ครูจะพูดให้น้อยที่สุดแต่จะให้เด็กสังเกตให้มากที่สุดในขณะที่ครูสาธิตสื่ออุปกรณ์ให้ดูมีเด็กบางคนอยากทำเองโดยที่ครูยังสาธิตไม่จบครูจะใช้วิธีให้เด็กทดลองทำเองก่อน ไม่บังคับเด็กแล้วรอจังหวะเมื่อเด็กพร้อมแล้วจึงสาธิตสื่ออุปกรณ์ให้ดูอีกครั้ง หรือเด็กบางคนไม่ยอมปฏิบัติสื่ออุปกรณ์บนสื่อแต่อยากปฏิบัติสื่ออุปกรณ์บนโต๊ะ ครูก็ไม่บังคับเด็กให้อิสระกับเด็กเป็นผู้คิดและตัดสินใจภายใต้ขอบเขตที่กำหนดไว้ ครูจะคอยให้ความช่วยเหลือเด็กเมื่อเด็กต้องการ

ที่สำคัญครูจะติดตามประเมินผลพฤติกรรมและพัฒนาการเด็กเป็นรายบุคคลโดยการสังเกตเด็กอย่างเป็นระบบ และบันทึกการใช้สื่ออุปกรณ์ของมอนเตสซอรีในกลุ่มต่างๆ ของเด็กเครื่องแต่งกายที่ครูใส่มาปฏิบัติงานจะเป็นเสื้อยืดแขนสั้นกางเกงผ้าสีดำเพื่อความคล่องแคล่วในการทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเด็ก และมีกระเป๋าผ้าคาดเอวที่ทางศูนย์การเรียนรู้ออกแบบมาให้ใส่อุปกรณ์เครื่องเขียน ได้แก่ ปากกา ดินสอ และสมุดบันทึก เพื่อใช้ในการจดบันทึกพฤติกรรมเด็ก และบันทึกการใช้สื่ออุปกรณ์ของมอนเตสซอรีในกลุ่มต่างๆ ของเด็กเป็นรายบุคคลสำหรับสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีทั้ง 3 กลุ่ม จัดวางบนชั้นสื่ออุปกรณ์อย่างเป็นระเบียบ สวยงาม สะอาด สื่ออุปกรณ์ในกิจกรรมกลุ่มประสาทสัมผัส และกิจกรรมกลุ่มวิชาการ จะเป็นสื่อที่สั่งจากบริษัทที่ผลิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีโดยเฉพาะสื่ออุปกรณ์ในกิจกรรมกลุ่มประสบการณ์ชีวิตส่วนใหญ่จะนำมาประยุกต์เอง และใช้สื่ออุปกรณ์ของจริง เช่น กิจกรรมการเปิดฝาชุด กิจกรรมการพับผ้า กิจกรรมการทอผ้า กิจกรรมการคืบลูกแก้ว ฯลฯ

ประสบการณ์จากการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี

การที่นักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัย สวนดุสิต ได้เตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี ทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายและจากประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้มีเทคนิคศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. ได้ เรียนรู้ ถึงวัฒนธรรม องค์ กร และการสื่อสารในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี
2. ได้เรียนรู้เรื่องการปรับตัวในการปฏิบัติงานสอนกับครูและเด็ก
3. ได้ใช้เวลาในการสังเกต เรียนรู้วิธีการสอน และการสาธิตสื่ออุปกรณ์ของมอนเตสซอรีที่ถูกต้องในกลุ่มกิจกรรม ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ จากครูพี่เลี้ยง
4. ได้ฝึกทดลองสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรี ทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ กับเด็ก
5. ได้เรียนรู้พฤติกรรมเด็ก และเห็นพัฒนาการของเด็กอย่างชัดเจน
6. ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าขณะปฏิบัติงานสอน และขณะสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ กับเด็ก
7. ได้เรียนรู้ชื่อภาษาอังกฤษของสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ
8. ได้เรียนรู้รู้ประโยคภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรี
9. ได้ฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวันกับครูพี่เลี้ยงและเด็กปฐมวัยอย่างสม่ำเสมอ

10. ได้นำความรู้ที่เรียนมาจากห้องเรียนมาประยุกต์ใช้ในการสอน

11. ได้ฝึกการประเมินผลพฤติกรรมเด็กปฐมวัยเป็นรายบุคคล

ข้อสังเกตจากการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิตในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี

จากการประสบการณ์ที่ผู้เขียนได้มีเทคนิคศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่เตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรี มีข้อสังเกต ดังนี้

1. การนำองค์ความรู้ที่เรียนไปใช้

การสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีใน 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการพบว่า นักศึกษามีความมั่นใจในการสาธิตสื่ออุปกรณ์ในกลุ่มประสบการณ์ชีวิตแต่ยังขาดความมั่นใจในการสาธิตสื่ออุปกรณ์กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการเนื่องจากยังไม่ได้มีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่องดังนั้นผู้สอนและนักศึกษาควรปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

1.1 ในขณะที่เรียนผู้สอนควรเชิญวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาสาธิตสื่ออุปกรณ์กลุ่มประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ ให้กับนักศึกษาที่สนใจออกฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีเพิ่มเติม และให้นักศึกษาฝึกฝนการสาธิตสื่ออุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ

1.2 ในขณะที่นักศึกษาออกเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีให้นักศึกษา สังเกต เรียนรู้และฝึกฝนการสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีเพิ่มเติมจากครูพี่เลี้ยงให้มากขึ้น

2. การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

การสื่อสารในชีวิตประจำวัน นักศึกษา

ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร พบว่า นักศึกษายังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาในการสื่อสารกับครูพี่เลี้ยงและเด็ก จึงทำให้เกิดความไม่เข้าใจซึ่งกันและกัน ส่งผลต่อการพูดคุยสนทนา และทำให้เกิดความล่าช้าในการปฏิบัติงานในช่วงเวลาที่ครูพี่เลี้ยงต้องการความช่วยเหลือ ดังนั้นผู้สอนและนักศึกษาควรปฏิบัติตามแนวทางดังต่อไปนี้

2.1 ให้นักศึกษาได้ฝึกฝนเพิ่มเติมจากแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น การอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ การดูหนังหรือดูรายการต่าง ๆ ที่ใช้ภาษาต่างประเทศ ฯลฯ

2.2 ให้นักศึกษาพยายามเรียนรู้การใช้ภาษาอังกฤษจากครูพี่เลี้ยงต่างชาติและส่งเสริมกำลังใจให้นักศึกษากล้าสื่อสารภาษาอังกฤษกับครูพี่เลี้ยงและเด็ก

3. การใช้ภาษาอังกฤษในการสอนแบบมอนเตสซอรี

การใช้ภาษาอังกฤษในการสอนแบบมอนเตสซอรีพบว่า นักศึกษายังขาดความแม่นยำในการเรียกชื่อสื่ออุปกรณ์การสอนแบบมอนเตสซอรีที่เป็นภาษาอังกฤษ และขาดความแม่นยำในการใช้ประโยคในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรี เช่น ประโยคสนทนาเริ่มต้นในการชักจูงให้เด็กปฏิบัติสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรี ประโยคที่จะพูดก่อนที่จะสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรี ฯลฯ ซึ่งศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีแห่งนี้ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารทำให้นักศึกษาต้องเรียนรู้และฝึกฝนเพิ่มเติมมากขึ้นขณะฝึกสอนดังนั้นผู้เขียนเห็นว่าควรเริ่มต้นเตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษให้กับนักศึกษารุ่นปี 4 ในขณะที่เรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรี โดยผู้สอนสามารถบูรณาการสอนภาษาอังกฤษที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีในรายวิชาดังกล่าวตามแนวทางดังต่อไปนี้

3.1 ควรสอนชื่อภาษาอังกฤษของสื่ออุปกรณ์ในกลุ่มกิจกรรมต่างๆของมอนเตสซอรีทั้ง 3 กลุ่มเพิ่มเติม ได้แก่ กลุ่มประสบการณ์ชีวิต กลุ่ม

ประสาทสัมผัส และกลุ่มวิชาการ

3.2 ควรสอนประโยคภาษาอังกฤษในการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีเพิ่มเติม

3.2 ให้นักศึกษาดูวิดีโอทัศน์ต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรีและให้ฝึกฟังอย่างสม่ำเสมอ

3.3 ให้นักศึกษาได้ฝึกอ่านบทความสั้นๆจากวารสารต่างประเทศเกี่ยวกับการสอนแบบมอนเตสซอรี

3.4 ให้นักศึกษาทำสมุดคำศัพท์การสอนแบบมอนเตสซอรี โดยให้สรุปคำศัพท์จากการดูวิดีโอทัศน์หรือบทความต่างประเทศซึ่งสอดคล้องกับ สมโภช พนาวาส (2558: 177-186) ได้กล่าวว่า “วิธีการสอดแทรกภาษาอังกฤษในรายวิชาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษสามารถสอดแทรกภาษาอังกฤษในสื่อการสอน สอดแทรกภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนรู้ และในกระบวนการประเมินผล ซึ่งวิธีการสอดแทรกภาษาอังกฤษในกิจกรรมการเรียนรู้สามารถทำได้ผ่านกิจกรรมการอ่าน กิจกรรมการค้นความหมายคำศัพท์ และกิจกรรมการจัดกลุ่มคำศัพท์”

การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ในสถานศึกษาระบบมอนเตสซอรีในอนาคต

ในอนาคตหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ยังคงมีนโยบายให้นักศึกษาได้เตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาระดับอนุบาลที่ใช้แนวคิดมอนเตสซอรีทั้งในบริบทไทยและบริบทนานาชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย ได้เรียนรู้วิธีการนำการสอนแบบมอนเตสซอรีไปใช้ในบริบทที่แตกต่างกัน รวมทั้งกลุ่มผู้เรียนที่มีความแตกต่างกันทั้งเด็กพิเศษและเด็กปกติ สำหรับการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูใน

สถานศึกษามอนเตสซอรีในอนาคตโดยเฉพาะสถานศึกษามอนเตสซอรีที่ต้องใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารนั้น หากพิจารณาจากข้อสังเกตที่ได้ข้างต้น ผู้สอนควรให้นักศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญในประเด็นต่อไปนี้

1. ความรู้

นักศึกษาต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักการแนวคิด ทฤษฎีเบื้องต้นของการสอนแบบมอนเตสซอรี มีความเข้าใจในบทบาทครู บทบาทเด็ก การจัดสภาพแวดล้อม สื่ออุปกรณ์ในกลุ่มต่างๆ การวัดและประเมินผล มีความรู้ความเข้าใจวิธีการสาธิต สื่ออุปกรณ์ที่ถูกต้อง และสามารถสาธิตสื่ออุปกรณ์ได้อย่างถูกต้อง

2. บุคลิกภาพ

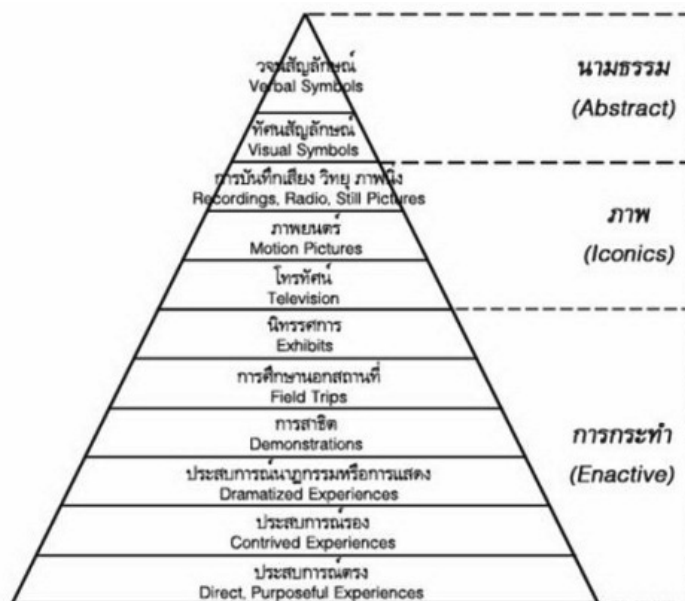
นักศึกษาต้องสามารถสังเกตพฤติกรรมเด็กเป็นรายบุคคลและสังเกตการใช้สื่ออุปกรณ์ที่เด็กได้ทำในแต่ละวันให้ความช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ให้ความเคารพเด็กในการทำงาน ไม่รบกวนเด็กขณะเด็กทำงานเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับเด็ก ให้เด็กมีอิสระภายในขอบเขต ส่งเสริมให้เด็กกระตือรือร้นในการเรียนรู้ ศึกษาเทคนิควิธีการสอนที่ถูกต้อง

จากครูพี่เลี้ยงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับเด็กและผู้ปกครอง ครูเป็นเพียงผู้ชี้แนะและเฝ้าสังเกตเด็กโดยไม่เข้าไปช่วย จนกว่าเด็กจะขอความช่วยเหลือ

3. การใช้ภาษาอังกฤษในการสอนแบบมอนเตสซอรีและในชีวิตประจำวัน

นักศึกษาต้องสามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้ พยายามพูดคุยสื่อสารกับครูพี่เลี้ยงเพื่อเรียนรู้ คำศัพท์และรูปประโยคใหม่ ๆ ที่เฉพาะทางทางด้านการสอนมอนเตสซอรี

อย่างไรก็ตามก่อนที่จะให้นักศึกษาลำดับการศึกษาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 จะออกเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีในครั้งนี้ นักศึกษาจะต้องผ่านการเรียนรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติมาแล้วทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมอย่างแท้จริงซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีที่เอดการ์ เดล (Edgar Dale) ที่ได้พัฒนาขึ้นในช่วงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 20 ที่เรียกว่ากรวยประสบการณ์ (Cone of Experience) ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบแสดงการจัดลำดับประสบการณ์ตามกรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล

แหล่งที่มา : <https://innopai.wordpress.com>

จากภาพประกอบอธิบายได้ว่าการจัดลำดับประกอบตามกรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดลจะเริ่มต้นการให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ตรงก่อนเป็นลำดับแรก ต่อจากนั้นจึงให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์รอง ประสบการณ์นาฏกรรมหรือการแสดง การสาธิต การศึกษานอกสถานที่ และนิทรรศการ ผ่านการกระทำซึ่งเป็นรูปธรรม ต่อมาให้ผู้เรียนมีประสบการณ์จากโทรทัศน์ ภาพยนตร์ การบันทึกเสียง วิทยุ ภาพนิ่ง ผ่านการเห็นจากภาพ สุดท้ายจึงเป็นการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านทัศนสัญลักษณ์ และวจนสัญลักษณ์ซึ่งเป็นนามธรรม

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรี ของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต เป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากรูปธรรมไปสู่นามธรรมตามกรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดลอย่างแท้จริง นักศึกษาจะเริ่มต้นด้วยการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงโดยการศึกษาเนื้อหาในภาคทฤษฎีด้วยการวิเคราะห์อภิปรายเนื้อหาพร้อมกันได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชั้นเรียน เช่น การได้วาที่การแสดงบทบาทสมมติ การระดมสมอง ฯลฯ โดยเน้นทักษะการทำงานเป็นทีม การให้นักศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ การส่งเสริมให้นักศึกษาใช้สื่อและเทคโนโลยีนำเสนอข้อมูลรวมทั้งการให้นักศึกษาได้ผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนตามแนวคิดมอนเตสซอรีโดยการประยุกต์ใช้วัสดุอุปกรณ์ที่ได้จากวัสดุเหลือใช้ หรือวัสดุที่หาได้ในชีวิตประจำวัน ที่ทำออกมาแล้วยังคงวัตถุประสงค์ตามหลักการสอนแบบมอนเตสซอรี และได้ฝึกฝนภาคปฏิบัติด้วยการทดลองสาธิตสื่ออุปกรณ์มอนเตสซอรีภายในห้องปฏิบัติการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ทางหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต จัดเตรียมไว้ให้เมื่อเกิดความมั่นใจในการสาธิตสื่ออุปกรณ์แล้วจะให้นักศึกษาได้มีโอกาสทดลองสาธิตสื่ออุปกรณ์กับนักเรียนชั้นอนุบาลของโรงเรียนสาธิต

ละอออุทิศ ซึ่งจากทั้งหมดนับเป็นการเริ่มต้นจากการให้นักศึกษาเกิดประสบการณ์ตรงในสถานการณ์จริงผ่านประสาทสัมผัสทั้งห้าและประสบการณ์รอง นอกจากนั้นนักศึกษายังได้รับประสบการณ์จากเรียนรู้ผ่านสื่อการสอนต่าง ๆ เช่น ยูทูบ ซีดีรอม รูปภาพภาพ ฯลฯ ซึ่งนำไปสู่การเรียนรู้ที่เป็นนามธรรมในที่สุด

จากกระบวนการการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวทำให้นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ที่ผ่านการเรียนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรี และผ่านการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้เตสซอรีได้รับประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความหมายและมีคุณค่าอย่างยิ่งและจะสามารถเป็นผู้นำทางวิชาการที่ดีได้ ดังที่จอร์จ พันท์ พูลพัฒน์ (2558: 3-4) ได้กล่าวว่า “ผู้นำทางการศึกษาปฐมวัยที่ได้นั้นจะต้องเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีวิสัยทัศน์ทางการศึกษา มีความเชี่ยวชาญ มีความรู้ในการจัดการเรียนการสอนในระดับต่าง ๆ ที่ได้รับฝึกหัด ชอบ เข้าใจในการจัดโปรแกรมการศึกษา และมีทักษะในการนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงโปรแกรมต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี”

บทสรุป

การเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในศูนย์การเรียนรู้มอนเตสซอรีของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต ชั้นปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 จำนวน 2 คน ในครั้งนี้ ทำให้ผู้เขียนและนักศึกษาได้รับความรู้ที่หลากหลาย ได้มีโอกาสแบ่งปันประสบการณ์ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพกับครูพี่เลี้ยงและนักศึกษา อันเป็นสิ่งสำคัญที่ทำให้ผู้เขียนได้ย้อนกลับมาทบทวนถึงสิ่งที่นักศึกษาได้รับและข้อสังเกตต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะข้อสังเกตในการใช้ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน และภาษาอังกฤษในการสอนแบบมอนเตสซอรี และสิ่งสำคัญอื่น ๆ ที่จำเป็นในการสอนในศูนย์การเรียนรู้

มอนเตสซอรีแห่งนี้ที่ใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารซึ่งส่งผลต่อการวางแผนและการเตรียมนักศึกษาก่อนการเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษามอนเตสซอรีที่มีบริบทคล้ายคลึงกันนี้ในอนาคตสำหรับประสบการณ์ต่าง ๆ ที่นักศึกษาได้รับทั้งหมดในครั้งนี้จะทำให้ให้นักศึกษาสามารถนำไปเป็นประสบการณ์สอนในสถานศึกษาในปีการศึกษาต่อไป หรืออาจจะทำให้เกิดแรงบันดาลใจให้นักศึกษาอยากจะทำฝึกรอบรอบในหลักสูตรการสอนแบบมอนเตสซอรีที่ได้รับการรับรองจากสมาคมระดับนานาชาติในอนาคตสำหรับผู้สนใจหรืออาจารย์ผู้สอนในรายวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบมอนเตสซอรีทั้งในมหาวิทยาลัยสวนดุสิตและมหาวิทยาลัยอื่น ๆ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเตรียมความพร้อมในการจัดการเรียนการสอนแบบมอนเตสซอรีให้กับนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการฝึกหัดครู. (2530). **กระบวนการฝึกประสบการณ์ของครู พุทธศักราช 2531**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศาสนา.
- คำแก้ว ไกรสรพงษ์. (2544). **เบื้องต้นการสอนแบบมอนเตสซอรี**. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี.ที.ครีเอทีฟ เฮาส์.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2558). **การจัดการเรียนการสอนสำหรับเด็กปฐมวัย: ตามแนวคิดมอนเตสซอรี**. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิระพันธุ์ พูลพัฒน์. (2558). **การเป็นผู้นำทางการศึกษาปฐมวัย. วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 11(1): 3-4.
- เบญจา แสงมะลิ. (2545). **ชุดพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย: การพัฒนาเด็กปฐมวัย**. กรุงเทพมหานคร: เมธีพิปส์.

- บุญธรรม เต็มชัย. (2546). **การพัฒนาแบบประเมินการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาการวัดและประเมินผลการศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพชรดา ชนะบุญ. (2560). **แบบรายงานเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รหัสวิชา 1004803 (PRACTICUM)**. กรุงเทพมหานคร: หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- เรณูรัตน์ ประสิทธิ์เกตุ. (2556). **เอกสารประกอบการสอนรายวิชา ศษ 291 การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูระหว่างเรียน 1.สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ**.
- สุรวีร์ เพียรเพชรเลิศ. (2553). **การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการและการจัดประสบการณ์วิชาชีพครูในสถาบันอุดมศึกษาของไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สมโพธิ พนาวาส. (2558). **การถอดเทรกอังกฤษในรายวิชาที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. วารสารวิจัย มสค สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์** 11(3): 177-186.
- หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (2560). **แบบรายงานเตรียมฝึกประสบการณ์วิชาชีพ รหัสวิชา 1004803 (PRACTICUM)**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- Innopai. **นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา กรวยประสบการณ์ของเอดการ์ เดล. [ออนไลน์]**. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2561. จาก <https://innopai.wordpress.com>.